DUMITRU ŞANDRU
(7 SEPTEMBRIE 1934 – 26 IUNIE 2013)

Dumitru Şandru
(7. September 1934 – 26. Juni 2013)

(*Zusammenfassung*)*

Der verstorbene Jassier Forscher Dumitru Şandru (1934–2013) war im Dorf Sasca Mică, Kreis Baia (der heutige Bezirk Suczwa) am 7. September 1934, als Sohn von Mitică und Catinca Şandru geboren. Der sehr fleißige Schüler hat im Sommer des Jahres 1953 die Aufnahmeprüfung bei der Fakultät für Geschichte und Philologie an der „AL. I. Cuza" Universität Jassy bestanden. Wegen seiner hervorragenden Ergebnisse und Gewissenhaftigkeit hat man ihm vorgeschlagen, nach der Abschlussprüfung Forscher des Jassier „A. D. Xenopol" – Instituts zu werden. Seine ausserordentliche wissenschaftliche Laufbahn und viele andere Eigenschaften haben seine Kollegen überzeugt, ihn im Januar 1990 zum Sekretär des wissenschaftlichen Ausschusses des „A. D. Xenopol" – Instituts für Geschichte zu nennen. Seit Juni 1991 (bis zu seiner Pensionierung am 1. September 1995) war er als stellvertretender Direktor desselben tätig. Er war auch Mitglied der Redaktionsvorstände mehrerer wissenschaftlichen Zeitschriften: „Anuarului Institutului de Istorie şi Arheologie «A. D. Xenopol»" [Jahrbuch des „A. D. Xenopol" – Instituts für Geschichte und Archäologie], „Cercetări Agronomice din Moldova" [Agronomieforschungen aus der Moldau], „Arhivele totalitarismului" [Archive des Totalitarismus], „Cercetări istorice" [Historische Forschungen] u. a. Dumitru Şandru veröffentlichte mehrere Bücher in berühmten Verlagen, war Mitverfasser von mehr als 20 thematischen Bänden, publizierte über 200 Studien, Artikel, Noten und mehr als 100 Buchrezensionen in den in- und ausländischen Zeitschriften für Geschichte. Durch die veröffentlichten Werken und die unter seiner Leitung gebildeten Spezialisten wird Dumitru Şandru in unserem Gedächtnis als ein berühmter Historiker bleiben, der zur Entwicklung der Geschichtsschreibung nach Dezember 1989 wesentlich beitrug, der die besten Lösungen fand und die passenden Schritte unternahm, um der rumänischen historischen Schule den verdienten Platz in der europäischen Historiographie zu sichern.

Schlüsselwörter und -ausdrücke: Dumitru Şandru, Historiker, Forscher, moderne Geschichte.

* Traducerea: Ştefăniţa-Mihaela Ungureanu.

BDD-A32916 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:12 UTC)

În perioada postbelică, marcată de impunerea unei ideologii totalitare, istoriografia românească a fost subordonată structurilor politice comuniste, istoricii văzându-se obligaţi să îşi limiteze cercetările la anumite subiecte „permise" şi să se înscrie în parametrii interpretărilor „acceptate". Totuşi, au existat diverse modalităţi de a rezista în faţa presiunii cenzurii comuniste, mulţi dintre cercetătorii generaţiei interbelice preferând calea exilului, alţii concentrându-se pe subiecte „apolitice", iar unii, sfruntând presiunea cenzurii şi realizând studii în care păstrau mai mult sau mai puţin aparenţele „conformismului", reuşeau să publice articole şi volume extrem de bine documentate şi obiective. Între istoricii care au avut tăria de a ignora dogmele şi care au găsit mijloacele necesare de a eluda, măcar parţial, controlul Partidului Comunist asupra discursului istoriografic se numără, pe bună dreptate, regretatul cercetător ieşean Dumitru Şandru (1934–2013).

Viitorul cercetător al istoriei României secolului al XX-lea s-a născut în satul Sasca Mică, judeţul Baia (actualul judeţ Suceava) pe 7 septembrie 1934, în familia lui Mitică şi Catinca Şandru. Dumitru – cel mai mare dintre cei patru copii ai familiei Şandru – a urmat clasele primare la şcoala din localitatea natală, apoi şi-a continuat studiile la gimnaziul şi liceul din Târgu Ocna. Elev merituos, în vara anului 1953 acesta a dat admitere la Facultatea de Istorie – Filologie de la Universitatea „Al. I. Cuza" din Iaşi, profilul Istorie. Datorită rezultatelor remarcabile şi a conştiinciozităţii sale, la absolvire i s-a propus să devină cercetător la Institutul de Istorie şi Arheologie „A. D. Xenopol" din Iaşi.

Parcursul ştiinţific extraordinar, devotamentul faţă de muza Clio, loialitatea faţă de colectiv şi încă multe alte calităţi pe care le-a manifestat de-a lungul carierei au îndreptăţit colegii să îl desemneze, în ianuarie 1990, în funcţia de secretar al Consiliului Ştiinţific al Institutului de Istorie „A. D. Xenopol". Din iunie 1991, a preluat responsabilitatea de director adjunct (transformată ulterior în funcţia de secretar ştiinţific), funcţie care i-a permis să-şi pună în valoare calităţile manageriale, gestionând cu seriozitate şi abilitate activitatea de cercetare a colectivului de istorici ieşeni până la pensionarea sa, la 1 septembrie 1995. A fost membru al unor colegii redacţionale influente, între care menţionăm redacţiile „Anuarului Institutului de Istorie şi Arheologie «A. D. Xenopol»" din Iaşi, „Cercetărilor Agronomice din Moldova", „Arhivelor totalitarismului", Cercetărilor istorice" ş.a.

Începând cu anul universitar 1995/1996, în urma unui concurs, a ocupat postul de profesor universitar titular la disciplinele *Istorie contemporană a României* şi *Istorie universală contemporană* în cadrul Universităţii „Dunărea de Jos" Galaţi, iar din toamna anului 2003 Dumitru Şandru s-a transferat ca profesor titular (ulterior, consultant) şi îndrumător de doctorat la Facultatea de Istorie şi Geografie din

BDD-A32916 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:12 UTC)

Dedicând-şi întreaga sa viaţă şi activitate cercetării istoriei contemporane a României, cărturarul ieşean a explorat sute şi mii de fonduri de arhivă din ţară şi străinătate, a studiat mii de studii, articole şi cărţi ale istoricilor români şi străini, a participat la numeroase conferinţe şi congrese organizate pe bătrânul continent sau în America de Nord. De asemenea, experienţa ştiinţifică a devenit mai bogată datorită stagiului de documentare efectuat în S.U.A., în lunile mai – august 1981, precum şi a susţinerii unui ciclu de prelegeri la Universitatea de Stat din Portland, Oregon, în perioada martie 1984 – septembrie 1986, în calitate de Visiting Professor.

Această muncă asiduă nu avea cum să nu dea roade. Dumitru Şandru a tipărit mai multe cărţi la edituri de prestigiu, a fost coautor la peste 20 de volume tematice, a publicat peste 200 de studii, articole, note, dar şi peste 100 de recenzii în revistele de istorie din ţară şi de peste hotare.

Provenind din lumea satelor, cunoscând îndeaproape vicisitudinile care au marcat evoluţia satului românesc în secolul al XX-lea, Dumitru Şandru şi-a propus să investigheze un subiect ce părea extrem de simplu de abordat: economia rurală. În acest scop, în anul 1958 el a ales ca temă a cercetării doctorale reforma agrară din 1921, realizând o activitate de documentare în multe dintre arhivele judeţene (regionale), dar şi în cele centrale. Susţinută cu succes în anul 1971, în cadrul Universităţii „Al. I. Cuza" din Iaşi, teza de doctorat a fost publicată sub titlul *Reforma agrară din 1921 în România* în cea mai prestigioasă editură a ţării[1]. Apreciat elogios de istoriografii români şi străini, volumul întocmit de neobositul cercetător ieşean rămâne până astăzi cea mai profundă şi vastă analiză a fenomenului împroprietăririi ţăranilor din România interbelică. Lucrare de referinţă pentru problematica lumii rurale, această carte a spart tiparele istoriografiei clădite sub îndrumarea stalinistului Mihail Roller, a extins limitele prezentării realiste a abordării Partidului Comunist din România a chestiunii ţărăneşti, autorul evidenţiind că soluţiile comuniştilor erau departe de a ţine cont de situaţia economică şi socială concretă din lumea satelor.

Analiza realizată pe marginea împroprietăririi înfăptuite în anii '20 ai veacului trecut l-a inspirat pe cercetător să studieze amănunţit situaţia sătenilor în perioada interbelică. Rezultatul unei teme de cercetare realizate în cadrul instituţiei academice ieşene, volumul[2] prezintă evoluţia demografică şi economică, starea sanitară şi culturală a satului românesc şi a diferitelor categorii sociale din lumea rurală, rămânând un îndrumar preţios pentru toţi cei interesaţi de istoria socială şi de realităţile României interbelice.

Aprofundând unul dintre subiectele investigate doar parţial în volumele menţionat mai sus, Dumitru Şandru analizează cu lux de amănunte *Creditul agricol*

[1] Dumitru Şandru, *Reforma agrară din 1921 în România*, Bucureşti, Editura Academiei RSR, 1975.

[2] Idem, *Populaţia rurală a României între cele două războaie mondiale*, Iaşi, Editura Academiei RSR, 1980 (volum publicat ca Supliment II al „Anuarului Institutului de Istorie şi Arheologie «A. I

BDD-A32916 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:12 UTC)

în România, 1918–1944[3]. Pornind de la prezentarea situaţiei sistemului de credit agricol înainte de Primul Război Mondial, autorul insistă asupra evoluţiei creditării în cele două decenii interbelice, analizând *in extenso* impactul crizei economice mondiale din 1929–1933 asupra instituţiilor de credit agricol şi a clienţilor acestora. Valorificând fonduri documentare extrem de variate, studiind, analizând, comparând şi sintetizând informaţii şi date din mii de dosare din arhivele ţării, istoricul scoate în evidenţă complexitatea problemelor financiare cu care se confrunta agricultorul român, atât din cauza limitelor reformei agrare din 1921, cât şi a insuficientei dezvoltări a legislaţiei şi sistemului de credit rural în România interbelică.

Captivat şi fascinat de implicaţiile unor acte legislative asupra destinului omului de la ţară, Dumitru Şandru se apleacă cu seriozitate şi profesionalism asupra reformei agrare din 1945[4], contribuind la distrugerea mitului privitor la cea mai democratică şi de succes transformare a satului românesc şi promovând opinia conform căreia această reformă a avut, printre altele, menirea de a transforma economia de piaţă într-un paliativ şi de a pregăti terenul pentru viitoarea colectivizare comunistă.

În pofida unei evidente perspective subiective asupra problemelor analizate, studiul dedicat mişcărilor de populaţie din România[5] este la fel de bine documentat ca toate celelalte lucrări ale lui Dumitru Şandru, cercetătorul reunind, în cele peste 400 de pagini, o mulţime de date, fapte, cifre, analize, care subliniază tragediile unor întregi comunităţi silite să se deplaseze într-o destinaţie puţin cunoscută lor. Acesta aduce în faţa cititorului dramele trăite de români şi de cetăţenii de altă etnie la mijlocul secolului al XX-lea, contribuind la o cunoaştere mai profundă a fenomenelor demografice din perioada contemporană.

Constatând importanţa rolului factorului politic în strategiile de dezvoltare a societăţii româneşti, cercetătorul ieşean şi-a propus să completeze perspectiva sa socio-economică cu o abordare a vieţii politice şi a ideologiilor în anii imediat următori celui de-al Doilea Război Mondial[6]. Autorul insistă asupra prezenţei nefaste a trupelor şi consilierilor sovietici în România, realizează un adevărat inventar al metodelor pe care le-au folosit comuniştii pentru a prelua puterea şi a distruge sistemul pluripartidist, evidenţiază costurile sociale, politice şi economice pe care avea să le suporte societatea românească în urma comunizării forţate.

În afara atenţiei istoricului Dumitru Şandru nu puteau rămâne problemele comunităţilor etnice din ţara noastră, cercetătorul publicând mai multe articole, studii sau capitole în volumele semnate sau coordonate de el. Între acestea, un loc

[3] Idem, *Creditul agricol în România, 1918–1944*, Bucureşti, Editura Academiei RSR, 1985.

[4] Idem, *Reforma agrară din 1945 în România*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2000.

[5] Idem, *Mişcări de populaţie în România (1940–1948)*, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 2003.

[6] Idem, *Comunizarea societăţii româneşti în anii 1944–1947*, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 2007.

BDD-A32916 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:12 UTC)

important – graţie noutăţii datelor colectate şi a interpretărilor oferite – îl ocupă lucrarea *Reforma agrară din 1945 şi ţărănimea germană din România*[7].

De asemenea, la Institutul de Istorie „A. D. Xenopol" din Iaşi şi la Universitatea „Ştefan cel Mare" din Suceava a îndrumat cu competenţă şi blândeţe părintească, cu rigoare şi responsabilitate, peste 25 de tineri doctoranzi, care au avut privilegiul de a învăţa tainele meseriei de la ilustrul lor maestru şi de a deveni cercetători competenţi ai trecutului.

Prin ceea ce a realizat, prin lucrările publicate, prin specialiştii formaţi sub îndrumarea sa, Dumitru Şandru rămâne în memoria noastră şi în istoriografie ca un reputat istoric care a reuşit să spargă canoanele istoriografiei comuniste, care a contribuit major la afirmarea istoriografiei postdecembriste, o persoană care a ştiut să identifice cele mai potrivite soluţii şi abordări pentru a readuce şcoala istorică românească în concertul istoriografiilor europene.

Ştefan Purici

[7] Idem, *Reforma agrară din 1945 şi ţărănimea germană din România*, Bucureşti, Editura Academiei Roma

BDD-A32916 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:00:12 UTC)